K-HÄFTET

Hitta K med kaninen!

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

Gjorts av: talterapeuter Rina Tiala, Ella Bäcklund, Nora Hermansson
Bilder: Canva, Pixabay, Papunet, Super coloring, eget arkiv
Lasten ja nuorten terapiapalvelut, Turku
Översättning: Sara Alopaeus, Alma Zenger

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
varha
Egentliga Finlands välfärdsområde

Övningsinfo

- Övandet kan påbörjas när barnet är 4 år.
- Regelbundet övande är viktigt, gärna varje dag (minst 4–5 gånger i veckan).
- 5–10 minuter är en passlig övningstid för att hålla övandet effektivt.

- Övandet behöver inte vara tråkigt! Öva K-ljudet genom spel och lek som motiverar barnet.
- I slutet av häftet finns en övningskalender för att följa med övandet och motivera barnet.
- Om barnet ännu inte är intresserat av att öva, kan ni prova på nytt litet senare. Barnets egna motivation behövs för att övandet ska lyckas.

I en del av K-häftets spel behöver ni en egen tärning och spelfigurer. Spelen är markerade med symbolen bredvid.

Hur produceras K?

- Tungan dras bakåt mot svalget.
- Tungspetsen hålls nere.
- Bakre delen av tungan pressas upp mot svalget så att tungan påminner om ryggen på en val.
- K-ljudet bildas med luftströmmen som uppstår när bakre delen av tungan sänks.

Det är vanligt att K-ljudet ersätts med T-ljudet (t.ex. katt -> tatt).

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

K-övandets steg

Gå vidare till följande steg först när ni behärskar det föregående stegets övningar.

JAG ANVÄNDER K I TALET

JAG KAN ANVÄNDA K I MENINGAR

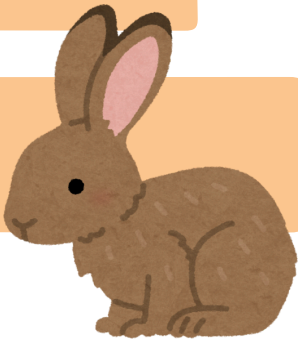
JAG KAN ANVÄNDA K I ORD

JAG KAN KOMBINERA K MED VOKALER

JAG KAN PRODUCERA ETT ENSKILT K-LJUD

JAG KAN KONTROLLERA HAKANS OCH TUNGANS RÖRELSER

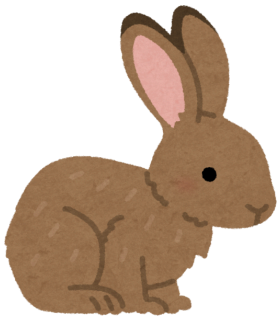
JAG KAN HÖRA K I ORD

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

Auditiv diskriminering av K-ljudet

Att lyssna efter, uppfatta och urskilja K-ljudet.

Auditiv diskriminering kan övas i vardagen t.ex. ute på gården eller när ni tittar på bilder i en bok.

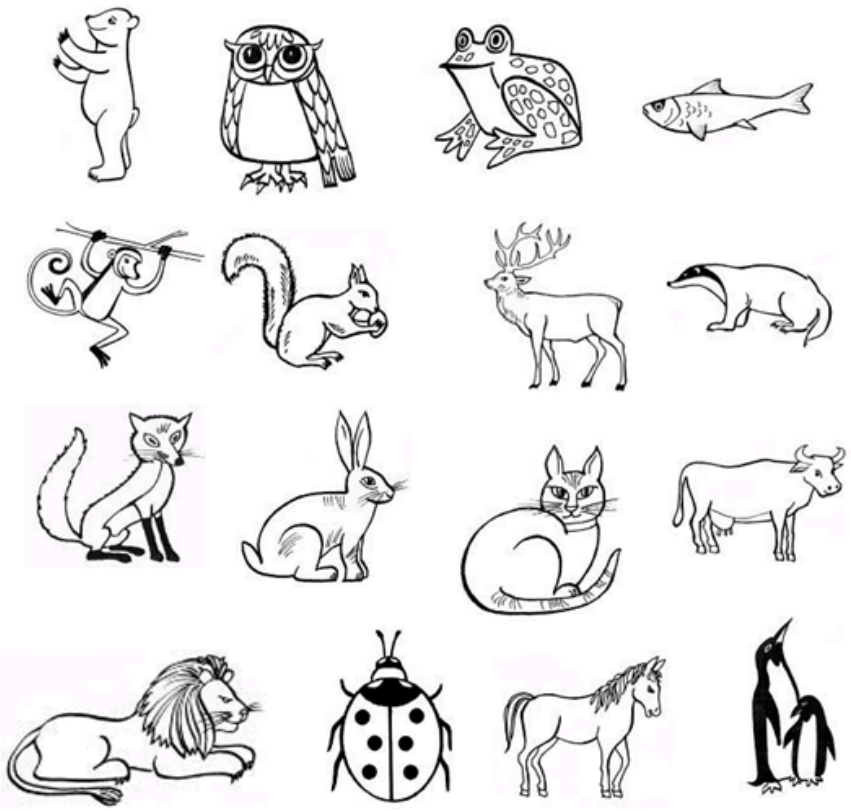
Minimala par: vilket ord säger jag?
Den vuxna säger, barnet visar.

kall ⟷ tall

topp ⟷ kopp

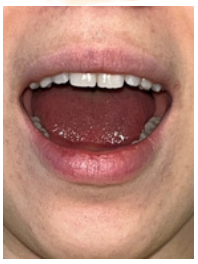
ticka ⟷ titta

1. Säger jag rätt eller fel? Den vuxna benämner djuren med K ibland på fel sätt, t.ex. tanin (kanin) och ibland på rätt sätt.
2. Den vuxna benämner alla djuren. Lyssna på ordet: hörs K-ljudet eller ej?

varha Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

Munmotorik

Gapa stort. Tryck tungspetsen mot nedre framtänderna så att tungryggen lyfts och ser ut som ryggen på en val.

När valtungan lyckas, är följande steg att öva på att öppna och stänga munnen medan tungspetsen stannar bakom nedre framtänderna (”krokodilgapet”).

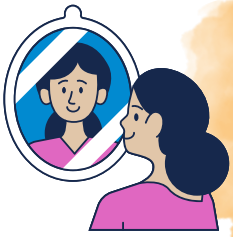

Städa munnens golv med tungan. Svep bottnet av munnen med tungan, framåt och bakåt. Här övas det på tungans bakåtrörelse, vilket behövs vid produktionen av K-ljudet.

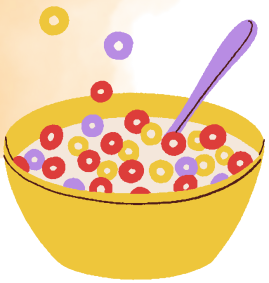

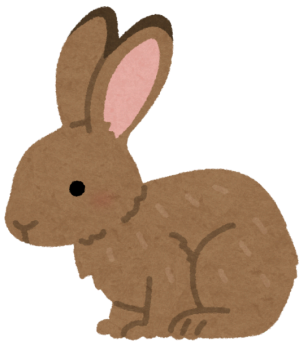
Tips

Om det är svårt att hålla tungspetsen nere i övningarna, kan ni prova på denna övning: lägg en frukostflinga på tandvallen bakom nedre framtänderna. Håll flingan på plats med tungspetsen medan tungryggen lyfts upp mot gommen. Efter att övningen lyckats, får flingan ätas! Upprepa minst 10 gånger.

Öva framför en spegel!

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

Hitta K-ljudet

K-ljudet kan hittas på olika sätt. Nedan finns några tips för hur ni kan försöka hitta K-ljudet. Prova gärna alla övningar och se vilka som fungerar bäst för er.

Om det är svårt att hålla tungspetsen nere, kan ni ta hjälp av en liten tesked, glasspinne, slickepinne eller ett finger för att hålla ner tungspetsen i övningarna.

Öva K-ljudet genom att härma olika ljud (KHH):

- Tåget startar, eller bilen bromsar!
- Hugga ved med en yxa
- Hostande, harklande
- Snarkning

Prova att söka efter K-ljudet genom att ligga på rygg. Tungan dras av tyngdkraften automatiskt längre bak i munnen och K-ljudet hittas oftast lättare.

Taktil ledtråd: påminn om K-ljudets artikulationsställe genom att lätt och snabbt röra vid nedre käkbenet.

Håll tungspetsen nere med hjälp av t.ex. en tesked, glasspinne eller eget finger. Tryck tungan lätt bakåt. Prova nu att säga *ekke, akka och anka.*

Ibland lyckas K med hjälp av NG-ljudet. Säg *anga* och knip samtidigt ihop näsan. Anga kan plötsligt bli *anka.*

Möjliga problem

- Att dra tungan bakåt kan ibland orsaka en kväljningsreflex hos barnet, vilket kan leda till att barnet inte vill öva. → Be om en remiss till talterapeut.
- Att avsiktligt andas genom näsan eller munnen, dvs. att kontrollera mjuka gommen och näsporten, är svårt. När tungan stoppar luftströmmen, känner barnet en känsla av att kvävas. → Öva på att turvis andas genom munnen och näsan.
- Tungan är ständigt tryckt framåt, och barnet hittar inte musklerna som behövs för att dra tungan bakåt. → Öva på att föra tungan framåt och bakåt (föregående sida!)
- Förstorade tonsiller kan göra det trångt i svalget och kan hindra luft att strömma till näshålan, vilket gör att ljud som produceras i munnens bakre del är svårare. Var i kontakt med läkare om barnet ofta drabbas av inflammationer i svalget, om barnet snarkar eller om tonsillerna är synligt förstorade.

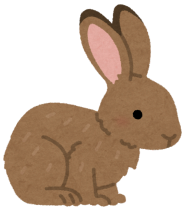
Varsinais-Suomen hyvinvointialue
varha
Egentliga Finlands välfärdsområde

GENVÄG

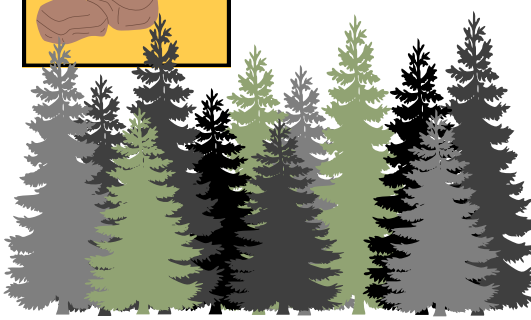
Kaninen hittar blåbär på vägen och stannar för att äta några. Stå över ett kast!

Kom ihåg taktila ledtrådar och användning av hjälpmedel vid behov (föregående sida!)

START

Hjälp kaninen hem till sin skog! På vägen kommer många stenar emot, som kaninen hoppar längs med. Upprepa ett enskilt K-ljud lika många gånger som det finns stenar i rutorna.

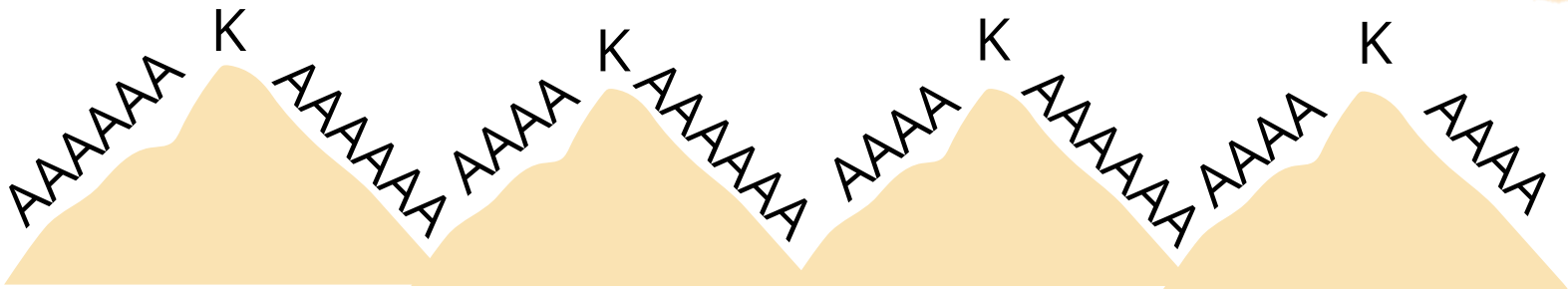
MÅL

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

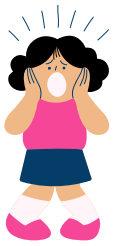
Kombinera K med vokaler

När K-ljudet har hittats kan ni prova kombinera ljudet med vokaler.
För vissa barn är det lättare att producera K i slutet av stavelser (t.ex. ”AAK”, ”EEK”).

För fingret eller en penna sakta längs med bergskanten. Säg A är ni går upp och ner för bergen. Säg K varje gång ni når bergets topp. Prova till näst övningen med andra vokaler (E, I, O, U, Y, Ä, Ö)!

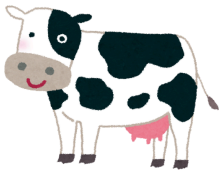
Öva K i korta ord/stavelser. Prova att upprepa orden snabbare när orden blivit bekanta.

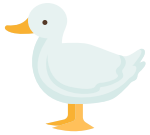
IIK! ÄÄK!

EK

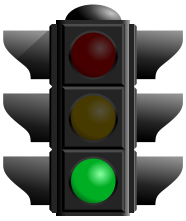
KO

KAA-KAA

KÖ

ÅK!

K

KÅ

PSST! Kanin börjar på KA...

varha Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

K-ljudet i lätta ord

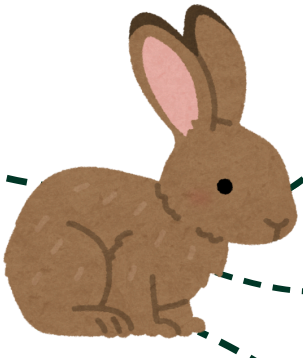
Kaninen besöker sina kompisar. Kaninen hälsar på varje kompis genom att säga kompisens namn.

KECKE

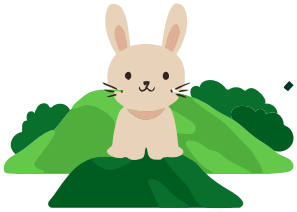
KICKI

Du kan också först fråga: Vem där?

KOCKO

COCO

KECKI

K-ljudet i lätta meningar

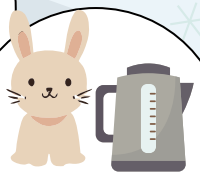
När K-ljudet lyckas i lätta ord, kan ni försöka kombinera orden till korta meningar.

Kaninen åker kälke. Åk ner för backen med kaninen. Upprepa uppmaningara i rutorna.

KOCKA, KECKI!

KOKA, COCO!

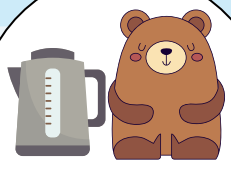

KAKKA, KO!

ÅK, KOCKO!

KOKA, KECKI

KICKA, KECKE!

KÖA, KICKI!

ÅK, KICKI

KÖA, COCO!

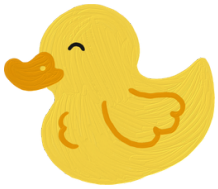
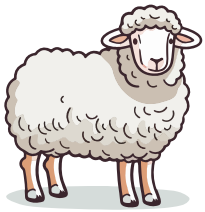
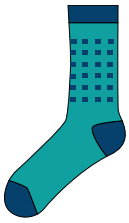
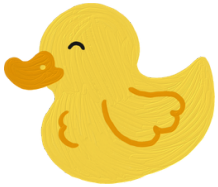
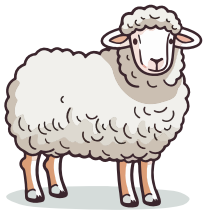
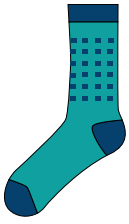

KICKA, KO!

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

K-ljudet i mitten av ord

Spelet kan spelas som memory eller lottospel (limma sidan på en paffbit och klipp ut korten). Säg ordet på bilden varje gång när ni vänder på ett kort. Håll vid behov en paus före K-ljudet (t.ex. pa-cka).

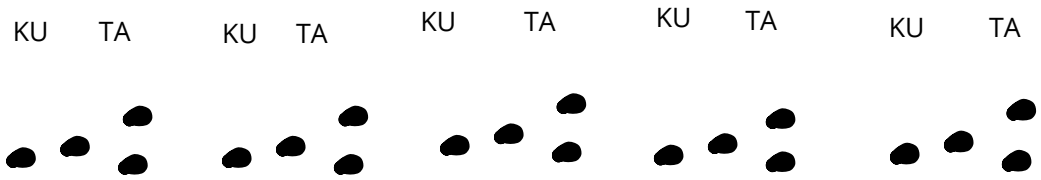
BAKA 	PEKA 	LEKA 	ANKA
BACKE 	BYKE 	DYKA 	TACKA
PAKET 	SOCKA 	JACKA 	PACKA
BAKA 	PEKA 	LEKA 	ANKA
BACKE 	BYKE 	DYKA 	TACKA
PAKET 	SOCKA 	JACKA 	PACKA

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

K och T i samma ord

Om K-ljudet tidigare har ersatts med T-ljudet, kan det krävas lite övning för att lyckas producera både K och T i samma ord. Vid behov kan orden delas upp i stavelser. Taktila ledtrådar kan ofta underlätta att skilja på K och T (se nedan på sidan).

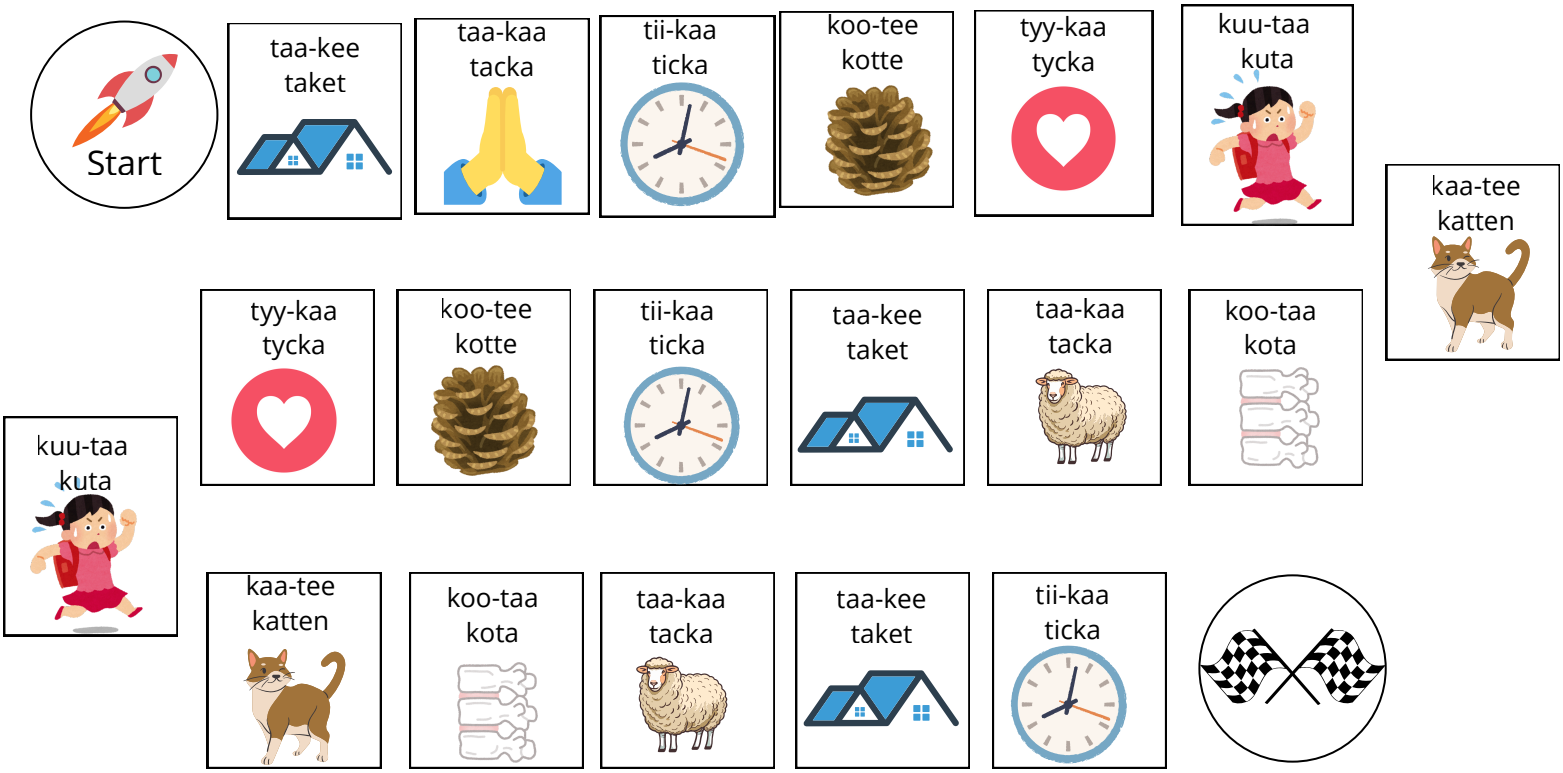
Kuta längs med kaninens spår. Upprepa samtidigt stavelserna, KU-TA.

K och T i samma ord - tärningsspel. Dela upp orden i stavelser vid behov.

K-ljudets taktila ledtråd är att lätt och snabbt röra vid nedre käkbenet.

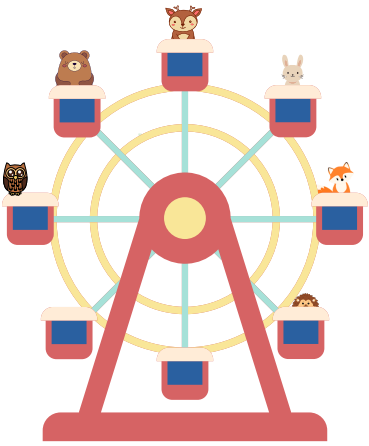
T-ljudets taktila ledtråd är att snabbt röra vid övre läppen.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

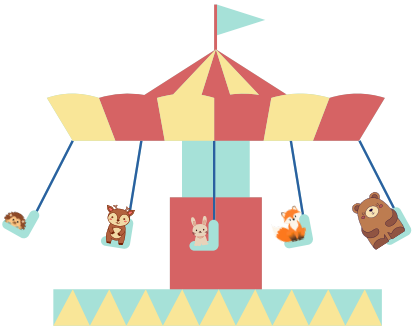
K-ljudet i konsonantkombinationer

Kaninen är på väg på tivoli med sina vänner. Välj en egen spelfigur till varje djur (knapp, lego eller liknande) och lägg spelfiguren på djuret. Kasta tärning. Tärningens nummer visar vilket djur får gå framåt. Gå ett steg framåt och säg ordet i rutan. Vem kommer först fram till karusellen? Spelet kan spelas tills alla djur har nått sina karuseller.

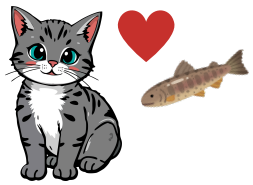

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

K-ljudet i meningar

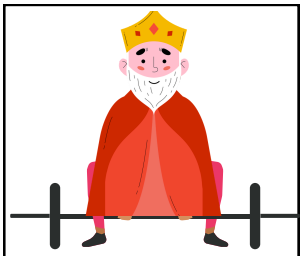
När K lyckas i ord, är det dags att öva ljudet i meningar. Prova dessa meningar i t.ex. valfritt spel, så att ni säger en mening före varje tärningskast. Kom ihåg K!

Katten älskar fisk.

Kon lunkar i skogen

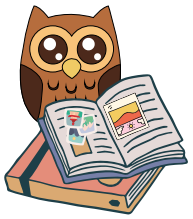

Kicki och Kickis coola kompis

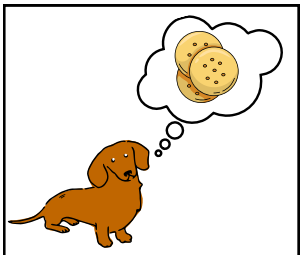

Coco skvättar badskum

Kungen är stark

Kecki fick en bukett.

Bocken klingar med klockan

Kocko kollar i boken.

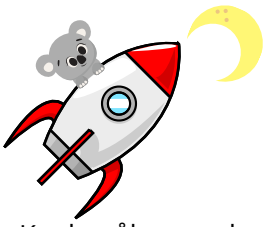

Taxen vill ha hundkex

Kecke lyssnar på musik.

Skurken knycker en kaka.

Kaninen tycker om godsaker.

Coco viker kläder.

Koalan åker med raket.

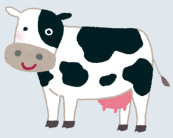
Ankan kvackar, kvack kvack!

Leksakerna är packade i kappsäcken.

K-ljudet i meningar

Bilda roliga meningar med L-ord. Välj ett ord från varje färg och bilda en mening. Är meningen knasig eller inte? Kan meningen vara sann?
Om ni vill skapa mer överraskande meningar, kan man klippa ut bilderna och lägga dem i tre olika högar. Lyft sedan ett kort från varje hög.

KON

HÄXAN

KAPTENEN

KUNGEN

SPÖKET

KOCKEN

KATTEN

DOCKAN

POJKEN

KANINEN

NYCKELPIGAN

FLICKAN

TANKAR

KNÅDAR

KRAMAR

KLIPPER

KASTAR

TORKAR

KNACKAR PÅ

KRATTAR

TACKAR

KLÄR PÅ SIG

SMAKAR PÅ

KOKAR

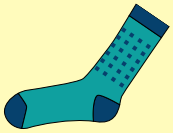

KEPSEN

JACKAN

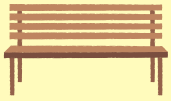

SKORNA

KNACKKORVEN

PAKETET

SOCKAN

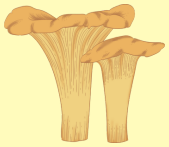

KLOCKAN

BÄNKEN

GURKAN

BOKEN

KAKAN

KANTARELLEN

K-ljudet i ramsor och sånger

Kalle Kanin
är liten och snäll,
hoppar omkring
både morgon och kväll.
Den kramar en kotte,
den knaprar en knäck,
hoppsan,
så skuttar den kvickt i en bäck!

Blinka, lilla stjärna där,
hur jag undrar vad du är.
Fjärran lockar du min syn,
lik en diamant i skyn.
Blinka, lilla stjärna där,
hur jag undrar vad du är.

K som i **k**anin, **k**att och **k**o,
K kan ge kramar och smaka som go'!
Knasig, **k**ul och **k**okt makaron,
Klappa nu takten till K-ljudets ton!

Prova på roliga och kluriga tungvrickare:

Packa pappas kappsäck

Sex laxar i en laxask

Knut stod vid en knut och knöt en knut.
När Knut knutit knuten var knuten knuten

Klappa händerna när du är riktigt glad. (klapp klapp)
Klappa händerna när du är riktigt glad. (klapp klapp)
Du kan också glädja andra
som på denna jorden vandra,
klappa händerna när du är riktigt glad. (klapp klapp)

Hacke hackspett hackar,
på alla träden tackar.
Hacke hackspett trummar,
så att hela skogen bummar!

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde
varha

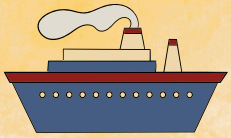
Överför K-ljudet till talet

Att överföra ett nytt ljud till talet kan ta tid.
Bestäm tillsammans med barnet ett tillfälle när den vuxna får påminna barnet om att använda det nya K-ljudet (t.ex. spelstund, bilfärd, lässtund, kvällsmål).
Utöver övandet är barnets egna motivation viktig. Beröm alltid när barnet lyckas använda det nya ljudet i sitt tal.
Viktigast är ändå att höra vad barnet säger, snarare än hur barnet säger det.

Sjung någon bekant visa eller sång och använd K-ljudet (t.ex. Blinka lilla stjärna)

Ett skepp kommer lastat med K-ord eller K-meningar.

Titta i en bok och berätta om bilderna i boken, hitta på en egen berättelse eller berätta om din dag. Använd K-ljudet!

Spela spel som ni har hemma och öva på K-ord i spelen, t.ex. Alias, memory eller Rita och gissa.

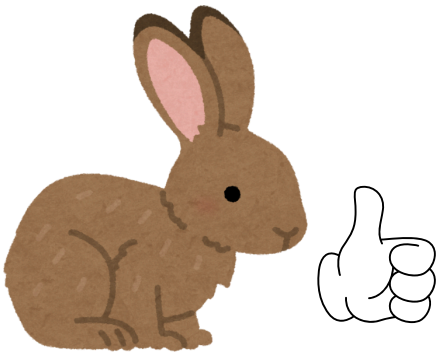

Kaninen vill belöna dig för att du lärt dig K-ljudet!

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde

Övningskalender

Färglägg en stjärna eller klistra ett klistermärke varje gång ni övat.
Ni kan komma överens om en belöning när ni har övat en viss mängd.

Varsinais-Suomen hyvinvointialue
Egentliga Finlands välfärdsområde